

ZWIERZĘTA

Ciekawostki o ważkach: 39 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 21.10.2026 · Zaktualizowano: 21.10.2026 · Zweryfikowano: 21.10.2026

Ważki (rząd Odonata) to drapieżne owady, których przodkowie latali już ok. 300 mln lat temu, a dziś chwytają w locie ok. 95% ściganych ofiar. Jedną z nich, *Pantala flavescens*, odbywa wielopokoleniową wędrówkę przez Ocean Indyjski, która według szacunków może przekraczać 18 000 km. W Polsce 15 gatunków ważek jest pod ochroną, a według IUCN zagrożonych wyginięciem jest 16% gatunków ważek świata.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Ważki łapią w locie ok. 95% ofiar, które ścigają.
- Wędrówka ważki *Pantala flavescens* między Indiami a Afryką może łącznie przekraczać 18 000 km i trwa kilka pokoleń.
- Ważki mają 15–33 geny opsyn, czyli białek widzenia, a człowiek tylko 3.
- Meganeura, prehistoryczny krewny ważek sprzed ok. 300 mln lat, miała ok. 70 cm rozpiętości skrzydeł.
- Według IUCN z 2021 r. zagrożonych wyginięciem jest 16% z 6016 ocenionych gatunków ważek.
- W Polsce ochroną objęto 15 gatunków ważek, z tego 8 ochroną ścisłą.
- Liczebność samców zalotki większej w polskim monitoringu spadła z 28,9 do 7,4 osobnika na 100 m w latach 2011–2023.

Budowa i zmysły ważek

1 Ile jest gatunków ważek?

W ocenie IUCN z 2021 r. uwzględniono 6016 gatunków ważek, czyli owadów z rzędu Odonata. Rząd ten dzieli się na ważki różnoskrzydłe (Anisoptera) i ważki równoskrzydłe (Zygoptera). Nazwa Anisoptera pochodzi od greckich słów oznaczających „nierówne skrzydła”, bo przednia i tylna para skrzydeł mają u nich inny kształt.[1][2][3]

Źródła: IUCN, Dragonflies threatened as wetlands around the world disappear – IUCN Red List, Data publikacji: 2021.12.09, Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Dragonfly, Data odczytu: 2026.10.20; British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies, Data odczytu: 2026.10.20

2 Czym ważka różnoskrzydła różni się od równoskrzydłej?

Ważki różnoskrzydłe mają 2 pary skrzydeł o różnym kształcie i w spoczynku trzymają je rozłożone płasko lub lekko opuszczone. Ważki równoskrzydłe mają smukłe, delikatne ciało i składają skrzydła razem, pionowo nad odwłokiem. U ważek różnoskrzydłych oczy stykają się na szczycie głowy, z wyjątkiem jednego gatunku w Wielkiej Brytanii, a u równoskrzydłych są szeroko rozstawione.[4][5]

Źródła: National Parks Board Singapore, Differentiating between a dragonfly and a damselfly, Data odczytu: 2026.10.20; Amateur Entomologists' Society, Dragonflies and Damselflies (Order: Odonata), Data odczytu: 2026.10.20

3 Ile oczu ma ważka?

Ważka ma 5 oczu: 2 duże oczy złożone i 3 przyoczka na głowie. Oczy złożone składają się z tysięcy małych oczek, czyli omatidiów. Zajmują one większość głowy, a British Dragonfly Society opisuje głowę ważki jako kulistą i złożoną niemal w całości z ogromnej pary oczu.[6][7][3]

Źródła: National Institute of Advanced Industrial Science and Technology (AIST), Dragonflies Use Different Light Sensors Depending on the Light Environment , Data odczytu: 2026.10.20; Smithsonian Magazine, 14 Fun Facts About Dragonflies, From Their Lethal Hunting Prowess to Incredible Migratory Feats , Data publikacji: 2024.12.09, Data odczytu: 2026.10.20; British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies , Data odczytu: 2026.10.20

4 Z ilu oczek składa się oko ważki?

Każde oko złożone ważki ma według Encyclopaedia Britannica od 20 000 do 25 000 drobnych oczek. Smithsonian Magazine podaje, że u niektórych gatunków soczewek jest aż 28 000, a magazyn National Wildlife pisze o ok. 30 000 elementów w każdym oku. Liczba zależy od gatunku, ale zawsze chodzi o dziesiątki tysięcy oczek.[2][7][8]

Źródła: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Dragonfly , Data odczytu: 2026.10.20; Smithsonian Magazine, 14 Fun Facts About Dragonflies, From Their Lethal Hunting Prowess to Incredible Migratory Feats , Data publikacji: 2024.12.09, Data odczytu: 2026.10.20; Angier N., Dragonflies are Dangerous Beauties, National Wildlife (National Wildlife Federation) , Data publikacji: 2014.07.28, Data odczytu: 2026.10.20

5 Ile genów widzenia mają ważki?

Ważki mają od 15 do 33 genów opsyn, czyli białek odpowiedzialnych za odbiór światła, wykazali w 2015 r. japońscy naukowcy w badaniu opublikowanym w „PNAS”. Od 11 do 30 z nich to geny opsyn wzrokowych. Człowiek ma 3 opsyny do widzenia barw, a u większości zwierząt w widzeniu barw biorą udział 3–5 opsyn.[9][6]

Źródła: Futahashi R. i in., Extraordinary diversity of visual opsin genes in dragonflies , Data publikacji: 2015.02.23, Data odczytu: 2026.10.20; National Institute of Advanced Industrial Science and Technology (AIST), Dragonflies Use Different Light Sensors Depending on the Light Environment , Data odczytu: 2026.10.20

6 Górna i dolna część oka ważki widzi inne barwy

U dorosłej ważki szablaka *Sympetrum frequens* naukowcy zidentyfikowali 20 genów opsyn. Grzbietowa część jej oka złożonego reaguje głównie na światło od ultrafioletu (300 nm) do niebiesko-zielonego (500 nm), a brzuszna na szerszy zakres, od ultrafioletu do czerwieni (620 nm). Larwy wytwarzają niewiele opsyn, a dorosłe ważki wiele, bo dorosłe owady bardziej polegają na wzroku.[6][9]

Źródła: National Institute of Advanced Industrial Science and Technology (AIST), Dragonflies Use Different Light Sensors Depending on the Light Environment , Data odczytu: 2026.10.20; Futahashi R. i in., Extraordinary diversity of visual opsin genes in dragonflies , Data publikacji: 2015.02.23, Data odczytu: 2026.10.20

Ważki na polowaniu

7 Jak skutecznie polują ważki?

Ważki chwytają ok. 95% ofiar, za którymi ruszają w pościg, podają Smithsonian Magazine, Uniwersytet Kalifornijski w Davis i magazyn National Wildlife. W doświadczeniu opisanym przez Smithsonian ważki złapały ok. 95% owadów wypuszczonych do ich wybiegu. Dla porównania

niektóre ptaki drapieżne, takie jak sowy, sokoły i jastrzębie, łapią zdobycz tylko w ok. 25% prób.[7][10][8]

Źródła: Smithsonian Magazine, 14 Fun Facts About Dragonflies, From Their Lethal Hunting Prowess to Incredible Migratory Feats , Data publikacji: 2024.12.09, Data odczytu: 2026.10.20; University of California, Davis, How Dragonflies Catch Prey in Midair , Data publikacji: 2023.01.05, Data odczytu: 2026.10.20; Angier N., Dragonflies are Dangerous Beauties, National Wildlife (National Wildlife Federation) , Data publikacji: 2014.07.28, Data odczytu: 2026.10.20

8 Ważka łapie ofiarę w ok. 0,5 sekundy

Ważce wystarcza ok. 0,5 s, by podlecieć pod niczego niespodziewającego się owada i porwać go w powietrzu, podaje Howard Hughes Medical Institute. Badanie zespołu Anthony'ego Leonardo z ośrodka Janelia, opublikowane w „Nature” (online w grudniu 2014 r.), wykazało, że ważka kieruje lotem według wewnętrznych modeli ruchu własnego ciała. Głowa ważki obraca się z wyprzedzeniem i stale śledzi położenie ofiary.[11][12]

Źródła: Howard Hughes Medical Institute, Dragonflies on the Hunt Display Complex Choreography , Data odczytu: 2026.10.20; Mischiati M. i in., Internal models direct dragonfly interception steering , Data publikacji: 2014.12.10, Data odczytu: 2026.10.20

9 Najszybszy owad świata to ważka

Najszybszym latającym owadem jest według Księgi Rekordów Guinnessa australijska ważka *Austrophlebia costalis*, która w krótkich zrywach osiąga do 58 km/h. Najwyższa utrzymywana prędkość lotu owadów, ustalona w rzetelnych współczesnych eksperymentach, wynosi 39 km/h. Pomiar 98,6 km/h z 1917 r. dotyczył prędkości względem ziemi, a nie powietrza.[13]

Rekord Źródło: Guinness World Records, Fastest flying insect , Data odczytu: 2026.10.20

10 Larwa ważki łapie ofiarę wysuwając „maskę”

Larwa ważki ma długą, przegubową dolną wargę zakończoną 2 haczykami, którą wyrzuca do przodu, by schwycić zdobycz. Entomolodzy nazywają ten narząd „maską”, bo w spoczynku zakrywa od dołu głowę larwy. Larwy polują w wodzie na inne bezkręgowce, a same są ważnym pokarmem m.in. dla płazów.[2][5][3]

Źródła: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Dragonfly , Data odczytu: 2026.10.20; Amateur Entomologists' Society, Dragonflies and Damselflies (Order: Odonata) , Data odczytu: 2026.10.20; British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies , Data odczytu: 2026.10.20

Od larwy do dorosłej ważki

11 Ważki przechodzą tylko 3 stadia rozwoju

Ważki mają 3 stadia rozwoju: jajo, larwę i postać dorosłą, bez stadium poczwarki, podaje British Dragonfly Society. Taki rozwój nazywa się przeobrażeniem niezupełnym. Samice składają jaja do wody albo wprowadzają je do tkanek roślin, a dorosła ważka wychodzi ze skórki larwy po ostatnim linieniu.[3]

Źródło: British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies , Data odczytu: 2026.10.20

12 Ile lat ważka żyje pod wodą?

Larwy ważek rozwijają się w wodzie zwykle 1–3 lata, a u niektórych gatunków nawet do 5 lat. Encyclopaedia Britannica podaje, że w zależności od gatunku ważki żyją jako larwy od 1 do 4 lat i w tym czasie linieją od 10 do 15 razy. Postać dorosła, którą widzimy nad stawem, to zwykle tylko krótki końcowy etap życia ważki.[3][5][2]

Źródła: British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies , Data odczytu: 2026.10.20; Amateur Entomologists' Society, Dragonflies and Damselflies (Order: Odonata) , Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Dragonfly , Data odczytu: 2026.10.20

13 Jak długo żyje dorosła ważka?

W Wielkiej Brytanii dorosłe ważki można spotkać przez 8 miesięcy, od kwietnia do listopada, ale pojedyncza ważka żyje zwykle nie dłużej niż kilka tygodni, podaje Amateur Entomologists' Society. Dorosłe ważki odżywiają się wyłącznie owadami. Encyclopaedia Britannica pisze ostrożniej, że dorosłe ważki żyją tylko kilka miesięcy.[5][2]

Źródła: Amateur Entomologists' Society, Dragonflies and Damselflies (Order: Odonata) , Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Dragonfly , Data odczytu: 2026.10.20

14 Larwa ważki oddycha jelitem i pływa odrzutem

Larwy ważek równoskrzydłych mają na końcu ciała 3 listkowate skrzelotchawki, a larwy ważek różnoskrzydłych oddychają, wciągając wodę do tylnej części jelita. Wyrzucając tę wodę gwałtownie, larwa porusza się do przodu jak samolot odrzutowy. Komora w odbytnicy, z której larwy z rodzaju Anax wyrzucają strumień wody, służy im także do oddychania.[2][14]

Źródła: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Dragonfly , Data odczytu: 2026.10.20; Büsse S., Koehnsen A., Rajabi H., Gorb S.N., Hunting with catapults: the predatory strike of the dragonfly larva (preprint) , Data publikacji: 2020.05.12, Data odczytu: 2026.10.20

15 Samice ważek udają śmierć, by uniknąć samców

Samice jednej z żagnic (ang. moorland hawkers) w Alpach Szwajcarskich udają nagłą śmierć, by uwolnić się od natarczywych samców, opisał w 2017 r. w „Ecology” Rassim Khelifa z Uniwersytetu w Zurychu. Obserwował 31 pościgów, a samice spróbowały tego podstępu 27 razy, z czego 21 razy skutecznie. Wszystkie samice, które nie udawały śmierci, zostały przechwycone przez samców.[15][16]

Źródła: Phys.org (University of Zurich), Female dragonflies found to fake death to avoid male advances , Data publikacji: 2017.05.01, Data odczytu: 2026.10.20; National Geographic, Why Female Dragonflies Go to Extreme Lengths to Avoid Sex , Data publikacji: 2017.05.01, Data odczytu: 2026.10.20

Wielkie wędrówki ważek

16 Najdłuższa wędrówka owadów może mieć ponad 18 000 km

Wielopokoleniowa wędrówka ważki *Pantala flavescens* (ang. globe skimmer, wandering glider) może łącznie przekraczać 18 000 km, podali w 2016 r. naukowcy z Rutgers University w „PLOS ONE”. Wążki lecące z północnych Indii do Afryki Wschodniej pokonują w jednym etapie ponad 6000 km, w tym ponad 3500 km nad otwartym Oceanem Indyjskim. Wcześniej za owady o najdłuższej

wędrówce uznawano motyle monarchy.[17][18]

Źródła: Troast D. i in., A Global Population Genetic Study of *Pantala flavescens* , Data publikacji: 2016.03.02, Data odczytu: 2026.10.20; Rutgers University, A Small Dragonfly Is Found to Be the World's Longest-Distance Flyer , Data publikacji: 2016.03.01, Data odczytu: 2026.10.20

17 **Pantala flavescens krzyżuje się na całym świecie**

Badanie DNA ważek *Pantala flavescens* z kilku kontynentów, opublikowane w 2016 r., wykazało, że między ich populacjami na całym świecie zachodzi przepływ genów. Oznacza to, że ważki te regularnie przemieszczają się między kontynentami i krzyżują ze sobą. Autorzy przypominają przy tym, że na Wyspie Wielkanocnej żyje wyjątkowa populacja, która przystosowała się do życia bez wędrówek.[17][18]

Źródła: Troast D. i in., A Global Population Genetic Study of *Pantala flavescens* , Data publikacji: 2016.03.02, Data odczytu: 2026.10.20; Rutgers University, A Small Dragonfly Is Found to Be the World's Longest-Distance Flyer , Data publikacji: 2016.03.01, Data odczytu: 2026.10.20

18 **Ważki co roku zjawiają się na Malediwach**

Ważki co roku od października nagle pojawiają się na Malediwach, wyspach leżących 500–1000 km od wybrzeży Indii, opisał w 2009 r. biolog morski Charles Anderson. Według niego owady te lecą na wysokości ponad 1000 m i regularnie pokonują 3500 km lub więcej otwartego oceanu. Mniej licznie ważki pojawiają się na Malediwach także w maju.[19][20]

Źródła: Anderson R.C., Do dragonflies migrate across the western Indian Ocean? , Data publikacji: 2009.07.01, Data odczytu: 2026.10.20; Lund University, Study supports theory that dragonflies migrate across the Indian Ocean , Data publikacji: 2021.10.04, Data odczytu: 2026.10.20

19 **Ważka może utrzymać się w powietrzu nawet 286 godzin**

Ważka *Pantala flavescens*, łącząc szybowanie z machaniem skrzydłami, może utrzymać się w powietrzu przez 230–286 godzin, wynika z modelu naukowców z Uniwersytetu w Lund z 2021 r., przy założeniu, że szybowanie kosztuje ją tyle energii co spoczynek. Gdyby cały czas machała skrzydłami, wytrzymałaby tylko ok. 4 godziny. Ta ważka ok. 300 mg ważka może przy tym pokonać 2000 km otwartego morza.[21][20]

Źródła: Hedlund J.S.U. i in., Unraveling the World's Longest Non-stop Migration: The Indian Ocean Crossing of the Globe Skimmer Dragonfly , Data odczytu: 2026.10.20; Lund University, Study supports theory that dragonflies migrate across the Indian Ocean , Data publikacji: 2021.10.04, Data odczytu: 2026.10.20

20 **Bez wiatru ważki nie przeleciałyby oceanu**

W symulacji z 2021 r. tylko 15,2% tras ważek *Pantala flavescens* jesienią i 40,9% wiosną kończyło się dotarciem do lądu. Autorzy badania z „Frontiers in Ecology and Evolution” uznali, że pomoc sprzyjającego wiatru jest niezbędna do przebycia Oceanu Indyjskiego. Wielopokoleniowy krąg wędrówek wokół tego oceanu jest więc możliwy, jeśli ważki umieją wybierać korzystne wiatry.[21]

Źródło: Hedlund J.S.U. i in., Unraveling the World's Longest Non-stop Migration: The Indian Ocean Crossing of the Globe Skimmer Dragonfly , Data odczytu: 2026.10.20

21 Amerykańska ważka wędruje w 3 pokoleniach

Wędrowka północnoamerykańskiej ważki common green darner trwa rocznie 3 pokolenia, wykazali w 2018 r. naukowcy ze Smithsonian Migratory Bird Center. Jedno pokolenie leci wiosną na północ, drugie jesienią na południe, a trzecie pozostaje na południu. Ważki te mają tylko 7,5 cm rozpiętości skrzydeł, a pokonują średnio ponad 600 km, niektóre ponad 2500 km.[22]

Źródło: Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, Smithsonian Scientists Unlock the Mystery of Dragonfly Migration , Data publikacji: 2018.12.19, Data odczytu: 2026.10.20

22 Skąd wiadomo, gdzie urodziła się ważka?

Naukowcy ze Smithsonian zbadali ponad 800 skrzydeł ważek z muzeów, zbieranych przez 140 lat, i wykorzystali 21 lat danych od obserwatorów-wolontariuszy. Stosunek 3 form wodoru w skrzydłach zmienia się z szerokością geograficzną, więc zdradza miejsce narodzin ważki. Ustalili też, że ważki wylęgają się i ruszają w drogę przy temperaturze ok. 9°C.[22]

Źródło: Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, Smithsonian Scientists Unlock the Mystery of Dragonfly Migration , Data publikacji: 2018.12.19, Data odczytu: 2026.10.20

Prehistoryczne ważki

23 Przodkowie ważek latali 300 mln lat temu

Ważki wyewoluowały ponad 300 mln lat temu, podaje British Dragonfly Society. Ich linia rozwojowa sięga karbonu, okresu sprzed 360–299 mln lat. Wśród przodków ważek były tzw. griffinflies, z których niektóre miały ponad 70 cm rozpiętości skrzydeł. Jedna z olbrzymich ważek tego okresu, Meganeura, żyła w ogromnych, ciepłych lasach równikowych.[3][8][23]

Źródła: British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies , Data odczytu: 2026.10.20; Angier N., Dragonflies are Dangerous Beauties, National Wildlife (National Wildlife Federation) , Data publikacji: 2014.07.28, Data odczytu: 2026.10.20; The Conversation, Are the Paleozoic era's giant dragonflies still among us? , Data odczytu: 2026.10.20

24 Meganeura miała 70 cm rozpiętości skrzydeł

Meganeura, olbrzymi krewny ważek sprzed ok. 300 mln lat, miała prawie 40 cm długości i 70 cm rozpiętości skrzydeł. Jej skamieniałość znaleziono we Francji, a w 1885 r. opisał ją i nazwał Charles Brongniart. Okaz należy do zbiorów francuskiego Muzeum Historii Naturalnej (MNHN), a ważka jest symbolem miasta Commentry w Owernii.[23]

Źródło: The Conversation, Are the Paleozoic era's giant dragonflies still among us? , Data odczytu: 2026.10.20

25 Współczesne ważki są kilka razy mniejsze od prehistorycznych

Największe współczesne ważki mają nie więcej niż 20 cm rozpiętości skrzydeł, podaje artykuł o badaniach francuskiego Muzeum Historii Naturalnej. Smithsonian Magazine podaje, że rozpiętość skrzydeł dzisiejszych ważek sięga tylko ok. 5 cali (ok. 13 cm), a prehistoryczna Meganeuropsis permiana miała ponad 2 stopy (ponad 60 cm).[23][7]

Źródła: The Conversation, Are the Paleozoic era's giant dragonflies still among us? , Data odczytu: 2026.10.20; Smithsonian Magazine, 14 Fun Facts About Dragonflies, From Their Lethal Hunting Prowess to Incredible Migratory Feats , Data publikacji: 2024.12.09, Data odczytu: 2026.10.20

Zagrożone ważki świata

26 Ile gatunków ważek grozi wyginięcie?

Wyginięcie grozi 16% z 6016 gatunków ważek, wynika z pierwszej globalnej oceny tej grupy na Czerwonej Liście IUCN, ogłoszonej w grudniu 2021 r. Główną przyczyną jest niszczenie mokradeł, w których ważki się rozmnażają. Ważki były pierwszą grupą owadów w pełni ocenioną na Czerwonej Liście IUCN.[1][7]

Źródła: IUCN, Dragonflies threatened as wetlands around the world disappear – IUCN Red List , Data publikacji: 2021.12.09, Data odczytu: 2026.10.20; Smithsonian Magazine, 14 Fun Facts About Dragonflies, From Their Lethal Hunting Prowess to Incredible Migratory Feats , Data publikacji: 2024.12.09, Data odczytu: 2026.10.20

27 W Azji Południowej zagrożona jest ponad 1/4 gatunków ważek

W Azji Południowej i Południowo-Wschodniej wyginięciem zagrożona jest ponad 1/4 wszystkich gatunków ważek, podała IUCN w 2021 r. Główną przyczyną jest tam wycinanie mokradeł i lasów deszczowych pod uprawy, m.in. palmy oleistej. W Ameryce Środkowej i Południowej ważkom najbardziej szkodzi wycinanie lasów, a pestycydy, zanieczyszczenia i zmiana klimatu zagrażają im we wszystkich regionach świata.[1]

Źródło: IUCN, Dragonflies threatened as wetlands around the world disappear – IUCN Red List , Data publikacji: 2021.12.09, Data odczytu: 2026.10.20

28 Co 3. gatunek ważek w Wielkiej Brytanii jest rzadki

W Wielkiej Brytanii rozmnaża się lub regularnie przylatuje 46 gatunków ważek, a co najmniej 1/3 z nich uznaje się za rzadkie i zagrożone, podaje British Dragonfly Society. Amateur Entomologists' Society wylicza 45 gatunków brytyjskich. Brytyjskie ważki dzielą się na 2 podrzędy: ważki różnoskrzydłe i równoskrzydłe.[3][5]

Źródła: British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies , Data odczytu: 2026.10.20; Amateur Entomologists' Society, Dragonflies and Damselflies (Order: Odonata) , Data odczytu: 2026.10.20

Ważki w Polsce

29 Ile gatunków ważek żyje w Polsce?

Klucz do oznaczania ważek Polski z 2005 r. obejmuje 75 gatunków, z których 72 stwierdzono w Polsce. Po 1980 r. wykryto w kraju 2 nowe gatunki: *Erythromma lindenii* i *Anax ephippiger*. Autor klucza, Jacek Wendzonka, wskazał też 2 gatunki, które w przeszłości błędnie podawano z Polski: *Coenagrion mercuriale* i *Gomphus pulchellus*. [24]

Źródło: Wendzonka J., Klucz do oznaczania dorosłych ważek (Odonata) Polski , Data publikacji: 2005.06.15, Data odczytu: 2026.10.20

30 Ile ważek jest pod ochroną w Polsce?

W Polsce ochroną gatunkową objęto 15 gatunków ważek: 8 ochroną ścisłą i 7 częściową, wynika z rozporządzenia o ochronie gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380). Ściśle chronione są m.in. żagnica północna, trzepla zielona, 3 gatunki zalotek i łątka ozdobna. Częściowo chronione są m.in. szklarnik leśny, miedziopiersz górski i straszka północna.[25]

Źródło: Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r., tekst rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz.U. 2022 poz. 2380 , Data publikacji: 2022.11.21, Data odczytu: 2026.10.20

31 Których ważek w Polsce nie wolno płoszyć?

Zakaz umyślnego płoszenia i niepokojenia obejmuje w Polsce 7 gatunków ważek: 5 ściśle chronionych, czyli żagnicę zieloną, trzeplę zieloną oraz zalotki białoczelną, spłaszczoną i większą, i 2 chronione częściowo, gadziogłówkę żółtonogą i straszkę północną. Wprowadza go § 6 ust. 2 rozporządzenia dla gatunków oznaczonych przypisem (1) w obu załącznikach.[25]

Źródło: Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r., tekst rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz.U. 2022 poz. 2380 , Data publikacji: 2022.11.21, Data odczytu: 2026.10.20

32 Iglica mała jedyna wymaga ochrony czynnej

Iglica mała (*Nehalennia speciosa*) jest jedyną z 15 chronionych w Polsce ważek, przy której rozporządzenie wymaga ochrony czynnej, czyli aktywnych działań przy jej siedliskach. To ważka związana z torfowiskami, uznana za krytycznie zagrożoną w Europie, narażoną w Polsce (EN) i bliską zagrożenia w skali świata (NT).[25][26]

Źródła: Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r., tekst rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz.U. 2022 poz. 2380 , Data publikacji: 2022.11.21, Data odczytu: 2026.10.20; Buczyński P., Bernard R., Pietrzak L., Ważki (Odonata) wybranych zbiorników torfowiskowych w okolicy Złocieńca (Polska północno-zachodnia) , Data odczytu: 2026.10.20

33 Na torfowiskach koło Złocieńca żyje 27 gatunków ważek

Na 3 torfowiskach koło Złocieńca na Pomorzu Zachodnim stwierdzono 27 gatunków ważek, wynika z badań opublikowanych w 2009 r. w „Chrońmy Przyrodę Ojczystą”. Najmniej, 11 gatunków, żyło w drobnych zbiornikach wśród torfowców, a najwięcej, 26, w małym jeziorze mezohumusowym. W turzycy bagiennej na jednym ze stanowisk badacze znaleźli liczną populację iglicy małej.[26]

Źródło: Buczyński P., Bernard R., Pietrzak L., Ważki (Odonata) wybranych zbiorników torfowiskowych w okolicy Złocieńca (Polska północno-zachodnia) , Data odczytu: 2026.10.20

34 Samców zalotki większej ubyto na monitorowanych stanowiskach prawie 4 razy

Liczba samców zalotki większej na monitorowanych stanowiskach w Polsce spadła z 28,9 osobnika na 100 m transektu w 2011 r. do 13,6 w 2017 r. i 7,4 w 2023 r., podaje GIOŚ. Zagęszczenie wylinek, czyli skórek pozostawionych przez larwy, spadło w tym czasie z 9,24 do 2,1. Koordynatorem głównym monitoringu był Rafał Bernard.[27]

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Sprawozdanie z monitoringu zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis* w roku 2023 , Data odczytu: 2026.10.20

35 Na 15 stanowiskach zalotki większej nie znaleziono w 2023 r.

W 2023 r. GIOŚ sprawdził 48 stanowisk zalotki większej, a stan ochrony gatunku uznano za właściwy tylko na 17 z nich (35%). Udział stanowisk ze złym stanem populacji wzrósł od 2017 r. z 33% do 56%, a na 15 stanowiskach gatunku nie stwierdzono wcale. Ogólny stan ochrony zalotki większej oceniono jako niezadowolający.[27]

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Sprawozdanie z monitoringu zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis* w roku 2023, Data odczytu: 2026.10.20

36 W latach 2009–2011 zalotka większa miała się lepiej

W pierwszym monitoringu GIOŚ z lat 2009–2011 stan ochrony zalotki większej oceniono jako właściwy na 18 z 31 stanowisk (58,1%), a jako zły tylko na 2 (6,4%). Stan gatunku w regionie kontynentalnym uznano wtedy za wciąż właściwy, z licznymi silnymi populacjami, ale z tendencją do pogarszania się.[28]

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Podsumowania wyników monitoringu gatunków zwierząt w latach 2009–2011, Data odczytu: 2026.10.20

37 Co zagraża zalotce większej w Polsce?

Najczęstszym zagrożeniem dla zalotki większej jest ewolucja biocenotyczna, czyli zmiana składu roślin tworzących siedlisko lub eutrofizacja stanowiska, odnotowana w 2023 r. na 29 stanowiskach (60%). Na 11 stanowiskach (23%) wskazano wysychanie monitorowanych zbiorników. Połowa z 10 najlepiej zachowanych stanowisk leżała w parkach narodowych.[27]

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Sprawozdanie z monitoringu zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis* w roku 2023, Data odczytu: 2026.10.20

38 Łątka ozdobna miała w latach 2009–2011 tylko 2 znane stanowiska

Łątka ozdobna (*Coenagrion ornatum*), ważka chroniona ściśle, miała w latach 2009–2011 tylko 2 znane stanowiska w regionie kontynentalnym Polski. Oba objął monitoring GIOŚ, który ocenił stan gatunku w tym regionie jako zły (U2). Na stanowisku Średnie Duże stan ochrony uznano za zły i źle rokujący na przyszłość.[28][25]

Źródła: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Podsumowania wyników monitoringu gatunków zwierząt w latach 2009–2011, Data odczytu: 2026.10.20; Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r., tekst rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz.U. 2022 poz. 2380, Data publikacji: 2022.11.21, Data odczytu: 2026.10.20

39 Jak liczy się iglicę małą w rezerwacie Mętne?

Przy inwentaryzacji iglicy małej w rezerwacie Mętne w powiecie chojnickim trzeba przeprowadzić 2 liczenia dorosłych ważek, w odstępie co najmniej 21 dni, w okresie od początku czerwca do połowy lipca. Takie wymagania zapisano w opisie zamówienia na badania przyrodnicze, opublikowanym przez WFOŚiGW w Gdańsku. Iglica mała występuje w tym rezerwacie jako gatunek objęty ochroną prawną.[29]

Źródło: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia (załącznik nr 1), Data odczytu: 2026.10.20

Ważki w liczbach

Parametr | Wartość

Gatunki ocenione przez IUCN (2021) | 6016

Gatunki zagrożone wyginięciem (IUCN, 2021) | 16%

Skuteczność polowania | ok. 95%

Geny opsyn u ważek | 15–33

Najszybsza ważka (*Austrophlebia costalis*) | do 58 km/h

Wielopokoleniowa wędrówka *Pantala flavescens* | 14 000–18 000 km, możliwe ponad 18 000 km (szacunek)

Rozpiętość skrzydeł *Meganeury* | ok. 70 cm

Gatunki ważek w Polsce (2005) | 72

Gatunki ważek chronione w Polsce | 15 (8 ściśle, 7 częściowo)

Samce zalotki większej na 100 m (2011 i 2023) | 28,9 i 7,4

Źródła danych: IUCN, Smithsonian Magazine, University of California Davis, PNAS (Futahashi i in. 2015), Guinness World Records, PLoS ONE (Troast i in. 2016), The Conversation (MNH), Odonatrix (Wendzonka 2005), Dz.U. 2022 poz. 2380, GIOŚ. Stan na 20 października 2026 r.

Mity i fakty o ważkach

FAŁSZ

„Ważka żyje tylko jeden dzień”

Larwy ważek żyją w wodzie zwykle 1–3 lata, a u niektórych gatunków do 5 lat. Dorosła ważka żyje zwykle kilka tygodni.[5][3]

Źródła: Amateur Entomologists' Society, Dragonflies and Damselflies (Order: Odonata) , Data odczytu: 2026.10.20; British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies , Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ

„Najdłuższą wędrówkę wśród owadów odbywa motyl monarcha”

Tak sądzono do niedawna, ale wielopokoleniowa wędrówka ważki *Pantala flavescens* może przekraczać 18 000 km.[17][18]

Źródła: Troast D. i in., A Global Population Genetic Study of *Pantala flavescens* , Data publikacji: 2016.03.02, Data odczytu: 2026.10.20; Rutgers University, A Small Dragonfly Is Found to Be the World's Longest-Distance Flyer , Data publikacji: 2016.03.01, Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ

„Ważki widzą barwy tak samo jak ludzie”

Człowiek ma 3 opsy do widzenia barw, a ważki od 15 do 33 genów opsyn. Część ich oka reaguje na ultrafiolet, którego człowiek nie widzi.[9]

Źródło: Futahashi R. i in., Extraordinary diversity of visual opsin genes in dragonflies , Data publikacji: 2015.02.23, Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ

„Ważki są pospolite i nic im nie grozi”

Według IUCN wyginiecie grozi 16% z 6016 ocenionych gatunków ważek, głównie z powodu niszczenia mokradł. W Polsce 15 gatunków ważek jest pod ochroną.[1]

Źródło: IUCN, Dragonflies threatened as wetlands around the world disappear – IUCN Red List , Data publikacji: 2021.12.09, Data odczytu: 2026.10.20

CZĘŚCIOWO PRAWDA

„Ważka i ważka równoskrzydła to dwa różne rodzaje owadów”

Ważki różnoskrzydłe i równoskrzydłe należą do tego samego rzędu Odonata, ale różnią się kształtem skrzydeł, ułożeniem skrzydeł w spoczynku i rozstawem oczu.[5][4]

Źródła: Amateur Entomologists' Society, Dragonflies and Damselflies (Order: Odonata) , Data odczytu: 2026.10.20; National Parks Board Singapore, Differentiating between a dragonfly and a damselfly , Data odczytu: 2026.10.20

Źródła

1. IUCN, Dragonflies threatened as wetlands around the world disappear - IUCN Red List. Adres: <https://www.iucn.org/news/species/202112/dragonflies-threatened-wetlands-around-world-disappear-iucn-red-list>. Data publikacji: 2021.12.09. Data odczytu: 2026.10.20.
2. Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Dragonfly. Adres: <https://kids.britannica.com/students/article/dragonfly/274057>. Data odczytu: 2026.10.20.
3. British Dragonfly Society, The Life and Times of Dragonflies. Adres: <https://british-dragonflies.org.uk/wp-content/uploads/2019/01/publication.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
4. National Parks Board Singapore, Differentiating between a dragonfly and a damselfly. Adres: <https://biodiversitysg.nparks.gov.sg/citizen-science/citizen-science-toolkit/identifying-dragonflies-and-damselflies/dragonfly-vs-damselfly/>. Data odczytu: 2026.10.20.
5. Amateur Entomologists' Society, Dragonflies and Damselflies (Order: Odonata). Adres: <https://www.amentsoc.org/insects/fact-files/orders/odonata.html>. Data odczytu: 2026.10.20.
6. National Institute of Advanced Industrial Science and Technology (AIST), Dragonflies Use Different Light Sensors Depending on the Light Environment. Adres: https://www.aist.go.jp/aist_e/list/latest_research/2015/20150908/en20150908.html. Data odczytu: 2026.10.20.
7. Smithsonian Magazine, 14 Fun Facts About Dragonflies, From Their Lethal Hunting Prowess to Incredible Migratory Feats. Adres: <https://www.smithsonianmag.com/science-nature/14-fun-facts-about-dragonflies-from-their-lethal-hunting-prowess-to-incredible-migratory-feats-96882693/>. Data publikacji: 2024.12.09. Data odczytu: 2026.10.20.
8. Angier N., Dragonflies are Dangerous Beauties, National Wildlife (National Wildlife Federation). Adres: <https://nwf.org/Magazines/National-Wildlife/2014/AugSept/Animals/Dragonflies>. Data publikacji: 2014.07.28. Data odczytu: 2026.10.20.
9. Futahashi R. i in., Extraordinary diversity of visual opsin genes in dragonflies. Wydawca: Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. Wydanie: t. 112, nr 11, 2015. Strony: E1247–E1256. Adres: <https://doi.org/10.1073/pnas.1424670112>. Data publikacji: 2015.02.23. Data odczytu: 2026.10.20.
10. University of California, Davis, How Dragonflies Catch Prey in Midair. Adres: <https://npb.ucdavis.edu/news/how-dragonflies-catch-prey-midair>. Data publikacji: 2023.01.05. Data odczytu: 2026.10.20.
11. Howard Hughes Medical Institute, Dragonflies on the Hunt Display Complex Choreography. Adres: <https://www.hhmi.org/node/1425>. Data odczytu: 2026.10.20.
12. Mischiati M. i in., Internal models direct dragonfly interception steering. Wydawca: Nature. Wydanie: t. 517, nr 7534, 2015. Strony: 333–338. Adres: <https://doi.org/10.1038/nature14045>. Data publikacji: 2014.12.10. Data odczytu: 2026.10.20.
13. Guinness World Records, Fastest flying insect. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/70635-fastest-flying-insect>. Data odczytu: 2026.10.20.
14. Büsse S., Koehnsen A., Rajabi H., Gorb S.N., Hunting with catapults: the predatory strike of the dragonfly larva (preprint). Wydawca: bioRxiv. Adres: <https://www.biorxiv.org/content/10.1101/2020.05.11.087882v1.full>. Data publikacji: 2020.05.12. Data odczytu: 2026.10.20.
15. Phys.org (University of Zurich), Female dragonflies found to fake death to avoid male advances. Adres:

<https://m.phys.org/news/2017-05-female-dragonflies-fake-death-male.html>. Data publikacji: 2017.05.01. Data odczytu: 2026.10.20.

16. National Geographic, Why Female Dragonflies Go to Extreme Lengths to Avoid Sex. Adres: <https://www.nationalgeographic.com/animals/article/death-dragonflies-switzerland-mating-sex>. Data publikacji: 2017.05.01. Data odczytu: 2026.10.20.

17. Troast D. i in., A Global Population Genetic Study of *Pantala flavescens*. Wydawca: PLoS ONE. Wydanie: t. 11, nr 3, 2016. Adres: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0148949>. Data publikacji: 2016.03.02. Data odczytu: 2026.10.20.

18. Rutgers University, A Small Dragonfly Is Found to Be the World's Longest-Distance Flyer. Adres: <https://www.rutgers.edu/news/small-dragonfly-found-be-worlds-longest-distance-flyer>. Data publikacji: 2016.03.01. Data odczytu: 2026.10.20.

19. Anderson R.C., Do dragonflies migrate across the western Indian Ocean?. Wydawca: Journal of Tropical Ecology. Wydanie: t. 25, nr 4, 2009. Strony: 347–358. Adres: <https://doi.org/10.1017/S0266467409006087>. Data publikacji: 2009.07.01. Data odczytu: 2026.10.20.

20. Lund University, Study supports theory that dragonflies migrate across the Indian Ocean. Adres: <https://www.lunduniversity.lu.se/article/study-supports-theory-dragonflies-migrate-across-indian-ocean>. Data publikacji: 2021.10.04. Data odczytu: 2026.10.20.

21. Hedlund J.S.U. i in., Unraveling the World's Longest Non-stop Migration: The Indian Ocean Crossing of the Globe Skimmer Dragonfly. Wydawca: Frontiers in Ecology and Evolution. Wydanie: t. 9, 2021. Adres: <https://doi.org/10.3389/fevo.2021.698128>. Data odczytu: 2026.10.20.

22. Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, Smithsonian Scientists Unlock the Mystery of Dragonfly Migration. Adres: <https://nationalzoo.si.edu/news/smithsonian-scientists-unlock-mystery-dragonfly-migration>. Data publikacji: 2018.12.19. Data odczytu: 2026.10.20.

23. The Conversation, Are the Paleozoic era's giant dragonflies still among us?. Adres: <https://theconversation.com/are-the-paleozoic-eras-giant-dragonflies-still-among-us-102384>. Data odczytu: 2026.10.20.

24. Wendzonka J., Klucz do oznaczania dorosłych ważek (Odonata) Polski. Wydawca: Odonatrix. Wydanie: t. 1, supl. 1, 2005. Adres: <https://fs.siteor.com/bocian/files/www/biblioteka/ksiazki/6Odonatrix.pdf?1292203243>. Data publikacji: 2005.06.15. Data odczytu: 2026.10.20.

25. Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r., tekst rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, Dz.U. 2022 poz. 2380. Adres: <https://api.sejm.gov.pl/eli/acts/DU/2022/2380/text.pdf>. Data publikacji: 2022.11.21. Data odczytu: 2026.10.20.

26. Buczyński P., Bernard R., Pietrzak L., Ważki (Odonata) wybranych zbiorników torfowiskowych w okolicy Złocieńca (Polska północno-zachodnia). Wydawca: Chrońmy Przyrodę Ojczystą. Wydanie: t. 65, nr 5, 2009. Strony: 353–364. Adres: https://panel.iop.krakow.pl/uploads/wydawnictwa_artykuly/a2449ea919858c231d6bbd904803f70461b3345f.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.

27. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Sprawozdanie z monitoringu zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis* w roku 2023. Adres: https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/wyniki/2023-2025/dla_zwierzat/Zalotka_wieksza_sprawozdanie_2023.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.

28. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Podsumowania wyników monitoringu gatunków zwierząt w latach 2009–2011. Adres: https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/wyniki/2009-2011/dla_zwierzat/Podsumowanie-wynikw-monitoringu.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.

29. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia (załącznik nr 1). Adres: <https://archiwalna.wfos.gdansk.pl/sites/default/files/2021-03-24/zal.%20nr%201%20-%20opis.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.